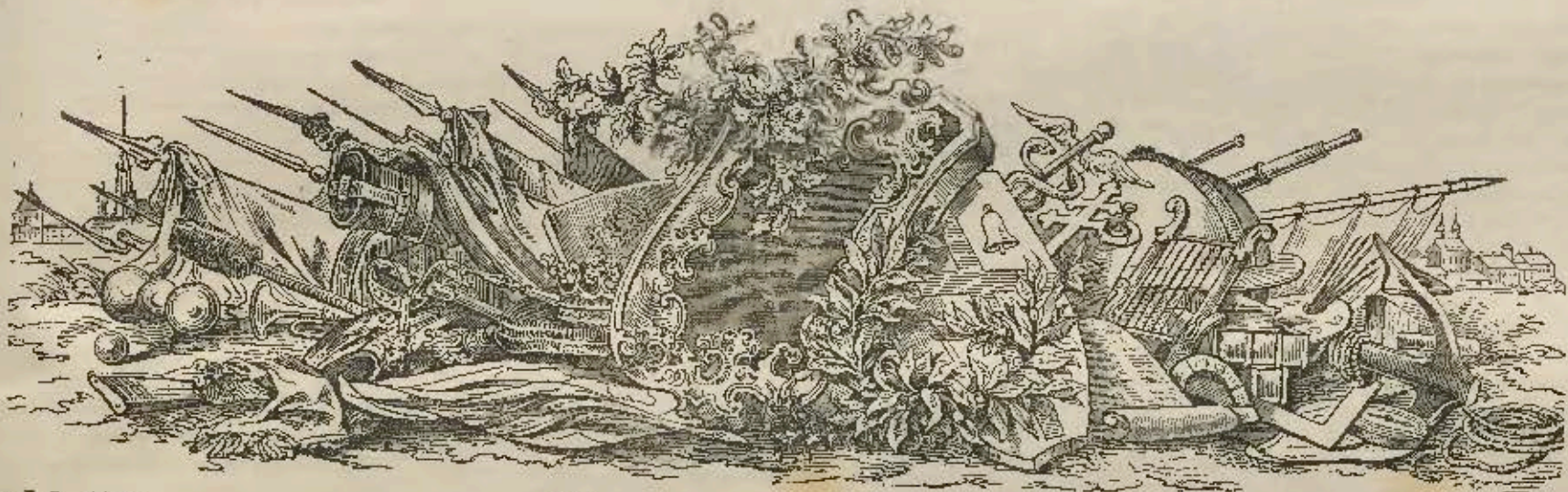

Երագիր Հարստական

ԹԻԻ 50

18 (6) ԴԵԿՏԵՄԵՐԻ

1854

ԲՈՒՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԱՏՈՒՄ. Գեղարքունիքի 2ին դաշնային վարչության հարստական...

ԱՆՍՏՐԻԱ

ԵՐԱՏՈՒՄ. 18 ԴԵԿՏԵՄԵՐԻ.

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻԿ 2ին դաշնային վարչության հարստական...

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻԿ 2ին դաշնային վարչության հարստական...

Կաշի լազարյան ալ պայտեւ կը գրէ: «Ինչ որ նոր...

Կաշի լազարյան ալ լազարյան ալ նիւթիս վրայ...

Կաշի լազարյան ալ լազարյան ալ նիւթիս վրայ...

Կաշի լազարյան ալ լազարյան ալ նիւթիս վրայ...

Կաշի լազարյան ալ լազարյան ալ նիւթիս վրայ...

իսկ իր (Ռուսաստանի) սահմաններն ալ սպառնալիկ
կը կրէին, եւ իր պաշտպանելու գծին մէջ հաջող
ընդարձակութիւնը գինքն պնդելի գործողութիւնը
յնեղաւ կը պարտաւորէին՝ որոնք ձեռքն ունեցած
միջոցներուն հետ ամենեւին չեն կրնար համեմա-
տուիլ: Անոր համար կարելի է թէ իրեն ճշմարիտ
շահերուն վրայ միշտ հիմնել եղած էն աւելի ալեկ
անգիւհանալով՝ առ վերջին առիթն իր պետականին
ու պարտքին յետը անհրաժեշտ եւ մտաւորաւ կոր-
ծանալի ազատելու գործածել:

— Յիշատակէ՛ք ինչեւեղ լաւագոյն՝ Կապուստ
վերաւ չհասած՝ երկը կարելի չէր ինքնին կան,
կըսէ, որոշելու: Առաջին է՝ թէ արդեօք լոնտոնի
հիմնադրամ պաշտօնէից Կապուստ հաստատուն
կենսայ թէ չէ: Պատերազմը մեծագոյն ընդարձա-
կութիւն մ'առաւ, խաղաղութեան յոյսերը նուա-
կեցան: Ընդ որովայն ինքնին ինքնին հոյ-
նաւոր մարդ մը կը ցուցնէին, ... Երկրորդն է՝ թէ
Պրուսիոյ Գեղեցիկներին շին գաղտնի նկատմամբ
ի՞նչ դիրք պիտ'որ բռնէ: արդեօք իրաւաց զէ՞մ
միշտ երկրորդ գծին մէջ պիտ'որ մնայ, թէ երեք
նաղիւր ահաւթեանց հետ պիտ'որ միանայ: Թէ որ
աս խնդիրը բոլոր աշխարհքի բաղձանայր համա-
ձայն մտածելու ըլլանք, ապա բաղձանայր ու բարե-
դաշտի պատասխանք ան պիտ'որ ըլլայ՝ որ Պրուսիոյ
ալ այն դաշնակցութեան մասնակից ըլլայ: Արեւ
մեծ ազդեցութիւն կրնայ ընել, եւ Ռուսաց աշ-
քին առջեւն ալ իրենց յաղթութեան յոյսը ու-
նակ կրնայ նուազեցնել՝ որ վերջնական իրենց քա-
ղաքականութեան նմարը խաղաղութեան կողմը
կրնայ հակեցնել: Երրորդն ու առջին երկուքին հե-
տեւորութիւնն է թէ արդեօք Ռուսաց կայսրն ինք
պէնք պիտ'որ կարենայ նուազել ան խաղաղութեան
պայմանները յանձն առնելու որոնք որ հիմա իրեն
նորէն կ'առաջարկուին:

Եւ մեծամեծ որոշումներն քաղաքական երե-
կային մէջ են, եւ թէ դարձեալ իրաւամբ կրնանք
ստուգել ասոնց իրենցիկ վախճանը տեսնելու: Եւ
բարեբան ազգաց քաղաքակրթութիւնն ու իրաւա-
տիրութիւնը մեզի կրաշնաւոր են, որոնք որ Գալ-
ղիացաց բունական տիկնապետութեան դէմ եղած
պատերազմներուն մէջ սկսան, եւ Կապուստ
հաւանութեան մէջ իրենց հաստատութիւնն ու կենքն
առին: Եւ ինչպիսի պարտքն է վեր իրաւունքը պէտք
է կենաց, եւ այլն:

— Ընդ պիտեան կառավարութիւնը մայրաքաղաքիս
Ս. Ն. մայրքաղաքի տուն ու ընկերութեան հետ
դաշնից պիտ'է՝ իրենց անդիմանալի զօրաց համար
շատ մը ձեռնարկն պիտ'են ինքնու: Ասոնց մէջն
են 30,000 մուշակ, 30,000 մուշակէ գլխաւի,
60,000 բրդէ վարդի, 60,000 ցորձ ձմեռան ձեռ-
նոց, 60,000 կարճ դուրպայ (շաբակ), եւ այլն: Ա-
սոնքն զատ նաեւ 400 ալ փայտէ շարժական տներ
կը շինուին, որոնց մէջ 24 հօգի կրնան բնակիլ:
Կրնուի որ արդէն թրիւտիս նուահանգստին մէջ 3
նաւ պիտ'որ բնակ լեցուած ծածկաց ելլելու վրայ են:

— Թիքէտ, 13 Պետեմբեր: Աղքատներու
նաւահանգիստ հասնող Լոյտի շողմաւոր 61
պիպոտի պատաններ մեկուկ ընրած է, որոնք
իրենց աւանդը Գեղեցիկ պիտ'որ ստանան:

Ընդ որովայն խաղաղութիւնը լըննա-
լին ետքը ի պաշտօնէ հրատարակուեցաւ: Վեր
յիշուած գաղաւթութեան սկզբնաւորը, ու-
րուն թարգմանութիւնը կը փութանք հոս
տեղս աւելցնելու:

ԱՄՍՏՐԻԱՅԻ, ԳԱԼՂԻԱՅԻ ՈՒ ԱՆԳԼԻԱՅԻ

Փետր, 1854, ԳԵԼԵՍԻՍԻՆ 26 ՄԱՐՏ

ԳԵԼԵՍԻՍԻՆ ԵՎ ՍԵԲԵՍՏԻՅԱՆ

Ընդ որովայն մեծամասն կայսրը, Կապուստ
մեծամասն կայսրն ու Մեծին Բրիտանիայի ու Իրան-
տիայի միացեալ թագաւորութեան մեծամասն թա-
գաւհին, ան բաղձանքով լեցուած՝ որ առաջին
պատերազմին՝ որչափ որ կարելի է շուտով վերջ
տան, ընդհանուր խաղաղութիւնը պէն հաստատուն
հիմնի վրայ վերանորոգելով, որոնք որ Եւրոպայի
կոյնը երաշխաւորութիւն մը կուտան մէջ մ'ալ ոյր-
պիսի խառնակութիւնները շուրջուրդուն, որոնք
դժբախտութեամբ անոր խաղաղութիւնը փոքրած
են: Դարձեալ համարուած ըլլալով որ արիշ ծար մը
չկայ առ բունիկ կը (resulat) ապահովուին,
բայց միայն իրենց շնորհիւ ամբողջ միապետութիւնը
միանալ: որ իրոք հասնին իրենց հասարակաց նպա-
տակին, եւ հետեւաւոր նաեւ անկից ետքն իրարու
նկատմամբ բռնելու գիւրբերին եւ արդարեւ հա-
մար ընելու յառաջատեսութիւնին ծանցալու հա-
կաւորութիւնը տեսնելով՝ մէջքերն նիւզակցու-

թեան դաշինք մը գնելու որոշեցին, եւ աս վախճա-
նաւ իրենց լիազոր գործակալներ անուանեցին:

Ընդ որովայն մեծամասն կայսրը
Կապուստ պառլ-Լաւնիցայն կոմսն իր սենեկա-
պետը, Երբին իրական խորհրդակցութիւն, որոնք
գործող ու կայսրական ասն պաշտօնեան, կայսրա-
կան Լեւոնտոսի կայսրի, եւ Երկաթի - Թագի կայ-
սին առաջին աստիճանի աստիճան, եւ այլն, եւ այլն:

Կապուստը մեծամասն կայսրը
Փրանկիսկոս Լաւնիցայն ար Պալարնէն սեպուհը,
առաջնական (Ընդ որովայն) մեծամասն կայսրը քով
իր արտաքին կարգի եւ լիազոր գեղաւոր, կայսրա-
կան պատաւը-Լեւոնտի կարգին մեծ պաշտօնակալը,
եւ այլն, եւ այլն: Եւ

Մեծին Բրիտանիայի ու Իրանիայի միացեալ
աւերութեան մեծամասն թագաւհին

Մեծագոյն Զոֆհանէն Ֆէյն Ուեմսթրիսի
կոմսը, մեծին Բրիտանիայի ու Իրանիայի միացեալ
թագաւորութեան աստիճանակալը (Pair), իր Բրիտա-
նական մեծամասնութեան զօրաց զօրակալը, եւ հե-
տեւանայ Երբորդ գնդին հաղարարեալ, բաղա-
նակ մեծագոյն կարգին աստիճան աստիճանի աստի-
ճան, ... ու կայսրական (աւստրիական) Մարիա-
Թերեզիայի պետութեան կարգին աստիճան, եւ իր
զաւորին խորհրդակցութեան ու մեծամասն առաջնական
կայսր քով արտաքին կարգի եւ լիազոր գեղաւոր,
եւ այլն, եւ այլն:

Լաւնիցայն իրենց լիազոր իշխանութեան լիցիւն
իրարու հաղորդելն, եւ օրինուոր ու լիազոր
դաշնակց ետքը՝ հետեւեալ յօդուածները սահմա-
նեցին ու անանց ստորագրեցին:

Ա. Հոդուած. Բարձր դաշնակց կողմերը նորէն
կը յիշատակեն առ տարւոյս Ապրիլի մին ու Ապրիլի
23ին արձանագրութիւններուն եւ Օգոստոսի 8ին
փոփոխակի տարած յայտարարութեան մէջ պարտ-
նակեալ ժամանակը, եւ որովհետեւ նայն դաշնա-
կցիներն իրաւունքն իրենց վերապահ են, պա-
րագանքուն նկատմամբ այնպիսի պայմաններ առա-
ջարկելու՝ որոնք որ Եւրոպայի շահուն հարկաւոր
կրնան սեպել, այսպէս իրենց զինքն փոփոխակի
կը պարտաւորեն Ռուսաց կայսրական արքունիաց
հետ պայմանագրութեան մը մէջ չմտնելու՝ առանց
յառաջագոյն իրարու հետ խորհրդակցելու:

Բ. Հոդուած. Ընդ որովայն մեծամասն կայսրը
բարձրագոյն որոն հետ Յանիս Լէին գրած դա-
շնայ զօրութեան վերաբերեալ Մարտի 19ին ու Ապրիլի 19ին
իշխանութիւններն իր զօրքով բռնած ըլլալով՝ ինք
պէնք կը պարտաւորէ վերջինեալ իշխանութիւն-
ներուն բոլոր սահմանները պաշտպանելու՝ առանց
զօրաց նորէն ներս մտնելու գնդ: Աւստրիական զօ-
քերը առ վախճանաւ հարկաւոր դիրքերը պիտ'որ
բռնեն, որոնք զին նայն իշխանութիւնները Ռուսաց
ամեն յարձակման դէմ պաշտպանեն: Դաղդիաց
մեծամ. կայսրն, ու Մեծին Բրիտանիայի ու Իրան-
տիայի միացեալ թագաւորութեան մեծամ. թա-
գաւհին յայտարար. Գ. Դրան հետ Փարսի 12ին դա-
շնայ ստորագրած ըլլալով հետեւ համար, որով իրենց իշ-
խանութիւն կը արդէն իրենց զօրքն Օսմանեան պե-
տութեան ամեն կողմերն ուղղելու, վերջինեալ իշ-
խանութեանց (աւստրիական) զօրաւոր տնդիա-
կան-դաղդիական կամ՝ օսմանեան զօրաց ան երկր-
ներուն մէջ բռնական զօրաց կամ՝ երկրին դէմ ա-
ղաւ շարժումը՝ ամենեւին արգելք մը պիտ'որ չը-
լայ: Այնպէս՝ Աւստրիայի, Կաղզիայի ու Մեծին
Բրիտանիայի լիազոր գործակալներով մասնագործ
մը պիտ'որ պիտ'ի, եւ Յաղապատ ալ պիտ'որ հոս
իւրաքին ինքն ալ մէկ լիազոր գործակալ մը տեղ-
ցնելու, առ մասնագործին դարձնն ան պիտ'որ ը-
լայ, որ քննէ ու կարգաւորէ վերջինեալ իշխանութե-
թիւններուն թէ հիմնական արտաքին կարգի ու
յառաջատեսութեան վիճակին եւ թէ ոյրեւայ զօրաց
նայն երկրներուն վրայն աղաւ անցնելուն վերա-
բեցած ամեն խնդիրները:

Գ. Հոդուած. Ինչ որ Ընդ որովայն ու Ռուսաս-
տանի մէջ պատերազմը բացուելու ըլլայ, Աւստրիայի
ու Կաղզիայի մեծամասն կայսրն ու Մեծին
Բրիտանիայի ու Իրանիայի միացեալ թագաւոր-
ութեան մեծամ. թագաւհին առաջին պատե-
րաւին մէջ իրենց յարձակողական ու պաշտպան-
ական նիւզակցութիւնը փոփոխակի կը խառնու-
նան, եւ աս վախճանաւ հարկաւոր եղած աստիճ. ի-
րենց թէ ծովու եւ թէ ցամաքի զօրք պիտ'որ ի
զօրծ անեն, որոնց թիւն, որպիսութիւնն եւ նպա-
տակը (destination), դեպք պատահած ատենը,
արդարեւ բանակցութեան մը պիտ'որ որոշուի:

Կ. Հոդուած. Ինչ որ նախընթաց յօդուածին
մէջ նշանակուած դեպք պատահելու ըլլայ՝ Բարձր
դաշնակցները փոփոխակի կը խառնան ամենեւին
Ռուսաց կայսրական արքունիաց կողմէն՝ իշխա-
նութիւնները գաղաւթելու համար կրնան ծանու-

յում մը կամ աստիճանութեան մը չեղարկելու,
առանց յառաջագոյն մէկը ինչ խորհրդակցելու:

Լ. Հոդուած. Ի վերջումն որ ընդհանուր խա-
ղաղութիւնն Եւ Յաղաւորութեան մէջ նշանակուած հե-
մանց վրայ միշտ առ տարւոյս վերջը հաստատուն
ըլլայ: Ընդ որովայն ու Կաղզիայի մեծամասն կայ-
սրն ու Մեծին Բրիտանիայի ու Իրանիայի միա-
յեալ թագաւորութեան մեծամ. թագաւհին, ան-
միջապէս իրենց դաշնաւորութեան նպատակին հա-
նելու համար հարկաւոր եղած զօրաւոր միջոցներուն
վրայ պիտ'որ խորհին:

Ձ. Հոդուած. Ընդ որովայն ու Մեծին
Բրիտանիա մեկանց առ դաշնագրութիւնը Պրուսի-
այի մեծամ. պիտ'որ ծանուցանեն, եւ յօդարար
անոր մասնակցութիւնը պիտ'որ ընդունին, թէ որ
ինքն ու հաղապատ գործընդ. կառավարներ դա-
ժակից ըլլալու պարտաւորութիւնը յանձն առնու:

Ի. Հոդուած. Առաջին Կաղզիայի մեծամ. պիտ'որ
փախուցուցուի, եւ փախուցուցուած օրինակները
պիտ'որ փոփոխուին լիւիւնաւ աստիճ. զօրս սրուն
մէջ:

Մտնող ամենուն հաստատութեանը համար իրա-
քուններ լիազոր գործակալներն առ դաշնայն կը ստա-
րագրեն եւ իրենց կրօնը կը կընեն:

Կատարուեցաւ Վիեննա, Ընդ որովայն 1854 թուոյ
տարին Գեղեցիկներին 2ին:

(Պար. ԳՈՒԼ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄՆ. (8. Կ.) ԳՈՒՐԻՔԵՆ. (8. Կ.)
ՈՒՆԻՍԻՄՈՒԼՆԱՅ. (8. Կ.)

ՊԱՅԵՐԱՅԻ ԻՐԵՐ

ԻՐԱՆԻՆ եկած վերջին լրերն ասոնք են, որ ինչպէս
Պարսիկէ կը ծանուցանէ, մինչեւ ամսոյս 7 Սեւա-
ստօփի քով գաղաւթելու անդաւոր օդական
զօրք ու ռազմաթիւ կը հասնեն: Նայն քաղքին ու
ծովանային հիւսիսային կողմն միջոցը մեծ շար-
ժում մը կ'երեւոր: Ռուստօփի պաշտպան գոր-
ծողութիւնները գրեթէ լիւրջած են:

— Մարտի 23ին հետեւեալները կը գրէ: «Ինչ-
պէս որ անցեալ ամսոյս 26ին Պարսիկէն գրուած էր՝
Խոմէր Պաշային դէպ ի Պարսի քաղքը միայն յոյս
մըն էր, ինչու որ միշտ իրենց էր իր շարժմանը
նպատակը: Եւ պատճառաւ 20,000 հոգի ձեռքով
նաւաւ երթալու սկսան: Եւսմէր փաշան ալ 13ին
հան պիտ'որ դաշնակց զօրքին նաւ ելլելու ասն ներ-
կայ ըլլալու համար: Պաշային Կ. Պոլսի պիտ'որ
երթայ ու անկէ ալ Զուլֆա, որն որ իր հրամանա-
տարութեան տակն եղաւ Եւրոպական ծածկատանի
զօրքին բանակաւորն է: Գրեթէ Պահմանա փաշան
Խալիք երթալու զօրքին հրամանատար պիտ'որ ը-
լայ: Եւ օսմանեան զօրաց Խալիքի գնակին վրայ եւ
ընենայր պատերազմին յառաջանալուն համար մեծ
նշանակութիւն կ'ունենայ, թէ որ դաշնակցները
Ռուստօփի առջեւ իրենց միջոցներն բանակն ու-
րիշ: Եւսմանեալ կալմած ըլլալին, արն որ Պաշային
այնքն ու Կ. Պոլսին եկած նախններուն նայելով
անհաւանական կ'երեւայ: Ասիկա դառ կը հաստատուի
նաեւ, որ 20,000 տանիկ զօրքը Լեւոնտօփի քով
ցամաք պիտ'որ ելլէ, որպէս զի անկէ փերեթօփին
սպառնայ եւ առանկան զօրքն եւս գաւառաւոր փա-
ռնեանց: Արեւա երեք ամիս յառաջ կ'ընէ ըլլալու
ըլլալ՝ ստուգիւ յաղթել կը կ'ունենայ, ինչու որ
փերեթօփին ինքնակցայն բանակն է: Հիմա հիմա
առ օդականութեան վրայ ծանրաւորութիւն մը չեղ
գնէր, ինչու որ Ռուսիք փերեթօփի վրային մ'ալ
ալքերուն ասն էն չեն հեռացուցած: Կարձեալ
թէ որ ամսոյս 1ին իրենց եկած լրերը հաստա-
տուելու ըլլան, որոնց նայելով դաշնակցներն իրենց
բուն նպատակը, այսինքն Ռուստօփի զօրքն առ-
նելով՝ ինչ պիտ'որ տան եւ նոր արշաւանքի մը ձեռք
պիտ'որ գրանեն, ան ասնեւ տանական զօրքն նպա-
տակն Եւրոպական կը մնայ: Մեզի գրուածն առ
որոշումն մը կ'էս մը վերջոյնցաւ եւ Լեւոնտօփի
սանց ծանրանքուն դժուարութեան նայելու՝ իրենց
պաշարման լիւրջանքներն շատը Պաշային տա-
նելու կը դադրեն, որն որ խիստ անբացած է: Նշա-
նենք անանկ կը ցուցնեն որ դաշնակցներն (Ռուս-
տոն ձեռքուն բանակաւորն ընելու որոշած ըլլան)
գնէն ամսոյս 2ին նայն քաղքին մէջ ծանուցուեցաւ որ
դաշնակցները հոն պիտ'որ ելլեն: Ինչ որ ըլլայ ին-
չու, իրենց մէջ եղած յարգութիւնները յառա-
ջուած են քիչ են, եւ Մեծին Բրիտանիա ամսոյս 1ին բուն
գիրքը՝ պաշարուած քիչ յառաջատեսութիւնը կը
յոյսընէ: Իշխանը նայն որ իր գլխաւոր բանակաւոր
Զարեհա ըլլած էր, Լեւոնտօփին՝ որն որ չորսր
ոստիւտարաց գնդին տնտ ամենակնայ հրամանատար
է՝ յառաջուն պէս Բաւարիայի բարձրութեանը
վրայ կ'ընած է, իր յառաջատեսներուն շաղք-
րիցն կը հրաժեղ եւ վերջոյս հանքուն Սարաբով
իշխանը՝ որն որ գլխաւոր ստորապետն եղալուն է
իսկ Սիլիով Զիւսուր զօրքով ինքնինքն քով բա-

